

УДК 811(07)

ЕФЕКТИВНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДИСТАНЦІЙНО

Ірина Постоленко

У статті розглянуто питання ефективного навчання англійської мови дистанційно. Досліджено організаційно-педагогічні підходи до ефективного дистанційного навчання. Обґрунтовано ефективні методи, форми та засоби дистанційного навчання. Проаналізовано наукові погляди щодо особливостей сприйняття навчального матеріалу студентами. Охарактеризовано основні проблеми та труднощі, які виникають у викладачів та студентів під час навчання англійської мови дистанційно.

Ключові слова: дистанційне навчання, англійська мова, ефективне навчання, онлайн навчання.

Сучасні заклади освіти все частіше апелюють до дистанційних онлайн курсів з метою економії часу та навчального простору. Навчальні програми з використанням Інтернету не вимагають використання аудиторій для навчання, вони можуть бути доступними в будь-який час, а також надають можливість студентам і викладачам працювати самостійно. Незважаючи на такі переваги, існує чимало проблем, пов'язаних з онлайн курсами, розв'язання яких залежить успішна реалізація.

Питання технологій дистанційного навчання у процесі навчання іноземних мов розглядаються у роботах як українських, так і закордонних фахівців, серед яких О. Андреев, Є. Дмитрієва, В. Кухаренко, В. Свиридюк, Ю. Горвіц, Н. Майер, Н. Муліна, К. Кожухов, Є. Полат, А. Хуторський, G. Dudeney, N. Hockly та ін. Актуальність статті обумовлена необхідністю впровадження інформаційних і телекомунікаційних технологій в навчальний процес, для забезпечення високої ефективності навчання англійській мові, а також підвищенню зацікавленості студентів у навчанні. Проте залишаються розробити нові ефективні програми навчання англійської мови дистанційно. У нашій статті ми зупинимося на моделях он-лайн курсів, характеристиках ефективних програм, а також на характеристиці ефективних програм для навчання англійської мови [1, с. 14].

Мета статті – визначити особливості програм дистанційного навчання англійської мови та обґрунтувати зміст, принципи, ефективні методи, форми та засоби їх реалізації.

Дистанційні курси і гібридні (змішані) навчальні курси часто об'єднують, але вони можуть відрізнитися і їх потрібно розрізняти. Коли ми говоримо про дистанційні курси, їх ще називають онлайн курсами, ми розуміємо курси, в яких немає безпосередньої взаємодії між викладачем і студентом. Взаємодія між ними та процес навчання відбуваються завдяки використанню різних технологічних інструментів. Гібридні курси, які також можна назвати змішаними курсами, значно відрізняються від дистанційних

курсів, оскільки в них присутня безпосередня взаємодія між учасниками навчального процесу.

Важливо зауважити, що для курсів дистанційного навчання потрібна система управління навчанням, або система управління курсами, щоб розмістити необхідний контент (наприклад, Blackboard, Moodle, або Sakai). До того ж, інколи такі системи ще мають веб-сайт курсу, вікіпедію, форум або блог. Контент завантажується у онлайн курси і викладачі зі студентами можуть ним користуватися, а також спілкуватися один з одним, а також переписуватися, обмінюватися миттєвими повідомленнями, користуватися електронною поштою та телефонним зв'язком. Електронні курси базуються на модулях підготовки до письмових завдань і електронних підручниках. Найбільшою перевагою онлайн курсів є гнучкість. Вони можуть бути повністю асинхронними (це означає, що викладачі та студенти не потребують присутності в мережі у визначений час), самостійно розміщеними, а також індивідуалізованими. В той час, як викладач в аудиторії повинен надати інформацію для всіх студентів одночасно, викладачі онлайн курсів можуть надавати інструкції окремо кожному студенту, а також мати зворотній зв'язок.

В гібридному курсі певна частина завдань виконується традиційно в аудиторії, а частина – це завдання, які виконуються за допомогою комп'ютерних програм. Формат гібридних курсів відрізняється від тих, які проводяться у формі занять з безпосереднім контактом викладачів та студентів і віртуальні класи, на яких відбувається взаємодія між учасниками навчального процесу кілька разів на семестр для проходження студентами тестування або усних іспитів. Залежно від формату, гібридні курси включають певну кількість компонентів онлайн курсів, що базуються на кількості часу, який витрачається на проведення традиційних занять [4, с. 332].

Важливим елементом є взаємодія між учасниками навчального процесу, а також практичний результат оволодіння мовою. Американські науковці Свейн і Лапкін (Swain and Lapkin) проводили свої дослідження в Канадських університетах і дійшли до думки, що саме завдяки мовній практиці студенти могли перевірити свою гіпотезу щодо того, як мова працює і розвивається. Інтерактивні завдання допомагали студентам спілкуватися і набувати нових умінь та навичок на практиці [6, с. 380].

Також під час вивчення англійської мови існує зворотній зв'язок. Інколи він виникає під час спілкування з носіями мови, але дослідження науковців показало, що цілеспрямований негативний зворотній зв'язок в таких ситуаціях виникає досить часто. Зворотній зв'язок за своєю природою зазвичай є реагуючим (виникає після помилки в мові), інколи він виникає до появи помилки, що часто трапляється під час занять в аудиторії. Реагуючий зворотній зв'язок може бути експліцитним (пряме виправлення помилки), або імпліцитним (переформування неправильного висловлювання). Основна дилема для викладачів – коли і як проводити такі виправлення. Викладачі, які працюють з дистанційними курсами, не можуть передбачити, коли саме буде потрібний зворотній зв'язок у їх роботі, вони просто здійснюють виправлення помилок тоді, коли студенти готові до цього в процесі спілкування. Все залежить від виду заняття та педагогічного підходу вчителя. Ефективна

програма навчання англійської мови повинна забезпечити студентів можливостями повторювати і виправляти власні помилки за присутності і допомоги викладача-тьютора.

Сучасні підходи до навчання англійської мови базуються на понятті комунікативне навчання. Замість вивчення англійської мови як об'єкта через граматичні вправи і завдання для перекладу, студенти задіяні у спілкуванні один з одним, або з викладачем. Використання комунікативних видів діяльності базується на дослідженнях з психології освіти, згідно з якими студенти не є «пустими посудинами» куди можна «залити знання», а активними учасниками навчального процесу, які навчаються через практичні завдання та власний досвід. Проте, незважаючи на комунікативну природу, види діяльності під час вивчення англійської мови часто структуровані з метою викладання специфічних граматичних концептів без раціональної структури чи наслідків [7, с. 191].

Один з основних методичних принципів навчання англійської мови на основі поставлених завдань – це проведення необхідного аналізу навчального матеріалу перед створенням навчального онлайн курсу. Таким чином, викладачі та дизайнери курсу будуть впевненими в тому, що студенти працюють з тими завданнями, які їм необхідні, і які вони зможуть виконати за межами навчальної аудиторії [5, с. 75]. Завдяки курсу навчання англійської мови на основі поставлених завдань студенти можуть вивчати мову практично, а саме через взаємодію та зворотній зв'язок, а також спілкування один з одним та носіями мови. Вдало створений курс – це віртуальна аудиторія, в якій навчання базується на виконанні практичних завдань, що нагадують справжні комунікативні ситуації за межами навчальної аудиторії, наприклад, такі ситуації, як відкриття банківського рахунку, резервування місця в готелі під час подорожі, придбання товару на ринку чи супермаркеті, замовлення комп'ютерних послуг під час ремонту комп'ютера і т.д. Багато із зазначених ситуацій можливо виконати на відстані або віртуально, або перетворенням онлайн курсу на природне середовище для навчання англійської мов, керуючися поставленими завданнями [4, с. 342].

Створення ефективних онлайн та гібридних курсів має базуватися на принципах ефективного навчання англійської мови, а також на перевагах та досягненнях новітніх технологій. Студенти, які працюють онлайн, мають доступ до оригінальних мовних ресурсів, таких, як газети, журнали, радіо-шоу, телевізійні програми, відео-кліпи, кіно, мультфільми, лекції, література та веб-сайти. Проте, такий матеріал не завжди доступний для тих, хто вивчає мову. Викладачі англійської мови повинні забезпечити студентів необхідними навчальними ресурсами, використовуючи технологічні інструменти, щоб зробити автентичні тексти більш доступними.

Одна з найбільших переваг новітніх технологій під час вивчення мови – це можливість використання мультимедіа для адаптації навчальних матеріалів до потреб та рівнів підготовки студентів. Наприклад, викладачі можуть оновити аудіо та відео матеріали, додаючи до них субтитри, повтори окремих розділів, необхідні запитання до теми. Такі модифікації перетворюють записи на доступні ресурси введення автентичного матеріалу та культурного

контексту. Викладачі можуть також додавати анотації до письмових текстів та необхідні тлумачення й переклади окремих слів та сполучень. Використання технології модифікації автентичних текстів дає змогу студентам вивчати необхідний навчальний матеріал відповідно до власних мовних здібностей та можливостей.

Викладачам слід давати студентам специфічні завдання, які базуються на особливих ресурсах, наприклад, заповнити веб-анкети, відповіді на які вони повинні шукати на окремих тематичних веб-сайтах. Такі завдання дають змогу студентам розвивати культурні та лінгвістичні здібності й навички, а також готуватися до окремих видів діяльності, таких, як створення презентації, веб-сторінки, постерів тощо.

Наприклад, студенти можуть давати відповіді на запитання, які стосуються сьогоdnішніх подій, використовуючи газетні статті та повідомлення; отримати інформацію про подорожі за допомогою офіційних туристичних веб-сайтів, блогів, журнальних ресурсів; порівнювати ціни на товари та послуги за допомоги реклами; вивчати поп-культуру на основі ток-шоу та музичних відео. Кожен студент може мати окремі завдання для роботи, а в процесі їх виконання – спілкуватися один з одним і створювати спільні постери та презентації для всієї групи. Завдання такого типу є цікавими і привабливими, вони спрямовані на співпрацю між студентами, самостійну роботу, а також на розширення кругозору та знань студента.

Проте, існують і недоліки такого виду навчання. Створення завдань для студентів на веб-сайтах забирає багато часу у викладачів. Особливо це помітно лише на початковому етапі роботи з сайтом, коли потрібно наповнити його необхідними завданнями. Надалі викладачі просто перевіряють, щоб веб-сайти і веб-квести залишалися функціональними під час навчання і роботи студентів з ними.

Викладачі зобов'язані надати студентам лінки до великої кількості додаткових ресурсів для вивчення англійської мови. Такий курс, як вебліографія є дуже корисним для студентів, оскільки він дає вільний доступ тим, хто вивчає мову, до основних мовних ресурсів. Так, викладачі мають забезпечити студентів лінками для необхідних педагогічних матеріалів (веб-сайт підручників, веб-сайти вивчення мови, ігри на основі вивчення мов); навчальних засобів (словники, тезауруси); автентичних матеріалів (популярні газети, радіо станції, веб-сайти); комунікативних інструментів (чат-руми, блоги, вікі). Коли викладачі надають такі матеріали, студенти мають право визначитися, коли їх можна використати найбільш ефективно [3, с. 327].

Важливими завданнями для студентів є прослуховування аудіозаписів для розуміння англомовного тексту, а також перегляд англомовного відео. Викладачі створюють спеціальні завдання для студентів, такі, як, наприклад, короткий запис прослуханого тексту, визначення, чи твердження є правильними чи неправильними, відповіді на поставлені запитання до прослуханого тексту і т.д. Крім того, викладачі можуть використовувати аудіо-та відеозаписи для надання інформації студентам щодо навчального курсу і для оголошень [2, с. 8]. Завдання викладачів – створити засоби синхронічного та асинхронічного спілкування легко доступними для студентів. Адже студенти

мають бачити, чи їх одногрупники і викладачі є доступними для спілкування онлайн. Студенти використовують для цього найчастіше Yahoo Messenger або Google Chat.

Досить корисним завданням для студентів є створення блогів і робота з ними. Блог – це інструмент Інтернету, який можна використовувати для публікації матеріалу. Навчальний матеріал, одержаний за допомогою блогів допомагає студентам краще опанувати мову. Блоги можуть також включати мультимедіа і бути рефлексивним джерелом, ніби журналом, де студенти можуть відслідковувати власний прогрес у навчанні. Блог може використовуватися як форум для обговорення культурних та освітніх питань.

Підсумовуючи, зазначимо, що на основі проаналізованих літературних джерел, ми дійшли висновку, що курси онлайн та гібридні курси навчання англійської мови є достатньо ефективними та доступними, однак, створення, запровадження та реалізація таких курсів потребує чимало часу й зусиль. Насамперед, університети повинні створити технічну інфраструктуру для онлайн курсів. Розробники таких курсів мають поєднати новітні технології з необхідними навчальними матеріалами. Після того, як всі матеріали готові, викладачам необхідний час для тренування та менторингу, щоб вони могли з часом почати навчання онлайн. І, нарешті, важливо відзначити, що створення балансу незалежних, інтерактивних видів діяльності потребує більше часу, ніж необхідно для проведення аудиторних занять. Курси онлайн та гібридні курси навчання англійської мови надають можливість студентам ефективно вивчати англійську мову на основі різноманітних видів діяльності, завдяки новітнім технологіям та засобам навчання.

У нашому дослідженні ми показали, що проблема ефективного навчання англійської мови дистанційно потребує значної уваги та дослідження. Перспективи подальших нових наукових розвідок полягають у вивченні теоретичних та практичних аспектів дистанційного навчання англійської мови, та розробленні ефективних дистанційних курсів відповідного змісту.

Список використаних джерел:

1. Биков В.Ю. *Моделі організаційних систем відкритої освіти* : монографія / В.Ю. Биков. – К. : Атіка, 2008. – 250 с.
2. Дмитриева Е.И. *Основная методическая проблема дистанционного обучения иностранным языкам через компьютерные телекоммуникационные сети Интернет* / Е.И. Дмитриева // *Иностр. языки в школе*. – 1998. – N 4. – С.10–16.
3. Barlett N. J. D. *A double shot 2% mocha latte, please with whip: Service encounters in two coffee shops and at a coffee cart* / N. J. D. Barlett / In M. Long (Ed.), *Second Language Needs Analysis*. – Cambridge : Cambridge University Press. – 2005. – P. 305–343.
4. Bonk C. *Frameworks for Research Design, Benchmarks, Training, and Pedagogy in Web-based Distance Education* / C. Bonk, V. Dennen / In M. Moore & W. Anderson (Eds.), *Handbook of Distance Education*. – New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates, Inc. – 2003. – P. 331–348.
5. Oh S-Y. *Two Types of Input Modification and EFL Reading Comprehension: Simplification Versus Elaboration* / S-Y. Oh / *TESOL Quarterly*. – 35(1). – 2001 – P. 69–96.
6. Swain M. *Problems in output and the cognitive processes they generate: A step towards second language learning* / M. Swain, S. Lapkin / *Applied Linguistics*, 16. – 1995. – P. 371–391.
7. Yano Y. *The effects of simplified and elaborated texts on foreign language reading comprehension* / Y. Yano, M. H. Long, R. Ross / *Language Learning*. – 44. – 1994. – P. 189–219.